

PREDAVANJE

**prof. dr. Igor Saksida: BRALNI DOGODEK V VRTCU:
Od izbire kakovostnega gradiva do kakovostne izvedbe**

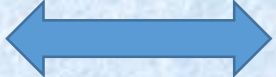
Igor Saksida

Pedagoška fakulteta
UL, UP

Bralni dogodek v vrtcu: od izbire kakovostnega gradiva do kakovostne izvedbe

Kaj je bralni dogodek?

- Besedna zveza **bralni dogodek** **prostočasno branje**,
- vzgojitelj kot mentor branja oz. **bralni model**:
 - **branje in pogovor** v vrtčevski skupini – **krajša** besedila,
 - vodeno spodbujanje branja **daljših** celovitih besedil (družinsko branje, priznanje za *bralno značko*),
 - priprava dovolj zahtevnih in raznovrstnih dejavnosti ob branju; »bralne naloge«:
 - **priklic** besedilnih informacij (npr. povzemanje vsebine prebranega, npr. obnova besedila po ilustracijah, opazovanje besedilnih podrobnosti)
 - razumevanje s **sklepanjem** (razumevanje prebranega na podlagi povezovanja podatkov iz besedila, npr. iskanje razlogov za ravnanje književnih oseb) ter
 - **vrednotenje** besedila (poustvarjanje, npr. »jaz-zgodbe«).

Skupna izhodišča učenja in poučevanja

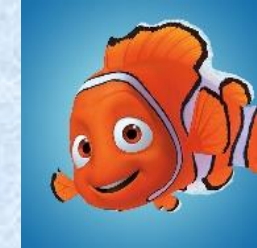
- Inteligentnost in sposobnosti otrok se razvijajo z njihovim **trudom**: pohvalimo torej otroka, ki je prizadevno opravil zahtevno bralno nalogo.
- Ugotavljajmo **predznanje** (pričakovanja) pred branjem in pogovorom.
- Ponuditi je treba nekoliko zahtevnejše učne izzive v območju **bližnjega razvoja**.
- Nekatero spretnost je treba avtomatizirati: **načrtna vaja**, predopismenjevalne vaje v povezavi z besedili: koncept tiska, orientacija, grafomotorika, slušno in vidno zaznavanje (glas – črka, začetni in končni glas, slušno/vidno razčlenjevanje). = **Tudi nova nacionalna strategija za razvoj pismenosti**.
- Spodbujanje **ustvarjalnosti**, pohvala otrok, ki so bolj ustvarjalni od drugih: otrok kot **bralni model sovrstnikom**.

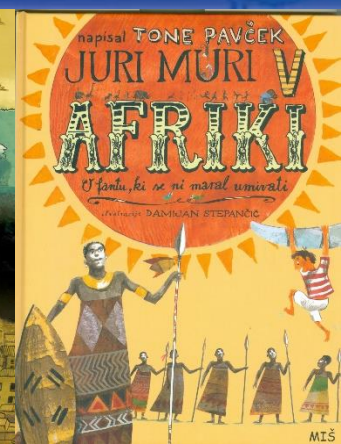
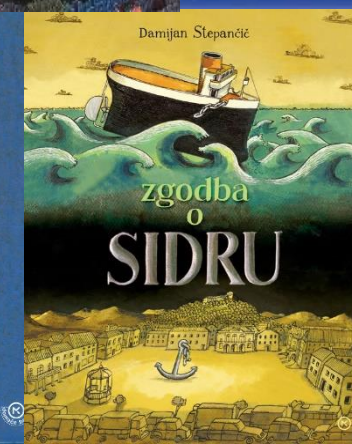
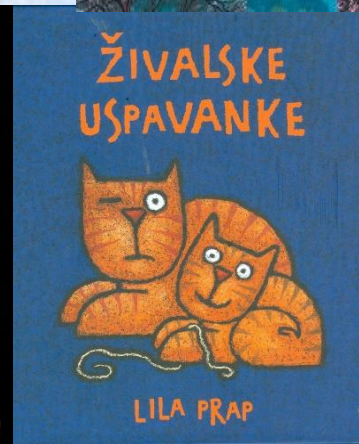
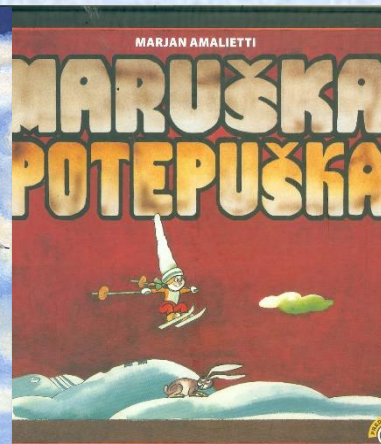
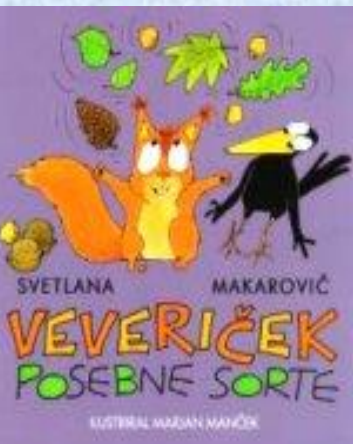
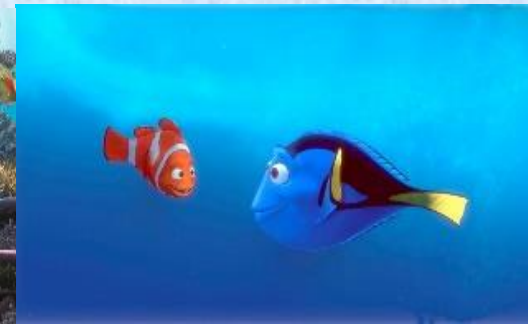
- Povezovanje **notranje in zunanje motivacije**: »*Podpiranje učenčeve notranje motivacije za učenje ne pomeni, da se morajo učitelji popolnoma odpovedati uporabi nagrade.*«
- Cilji obvladovanja spretnosti se dosegaajo s **povezovanjem tekmovalnosti in sodelovanja**
- Do vseh otrok imejmo **visoka pričakovanja**.
- **Sodelovanje in povezanost** skupine nista nespremenljivi lastnosti bralnega dogodka, obojega se je treba **(na)učiti** – dejavniki sodelovalnega učenja.
- Učinkovito **vodenje skupine** temelji na visokih pričakovanjih, skrbi za pozitivne odnose in zagotavljanju podpore vsakemu posamezniku. Vzgojitelj kot mentor družinskega branja **se ne podreja** neutemeljenim pritiskom.

Načela za izvedbo bralnega dogodka

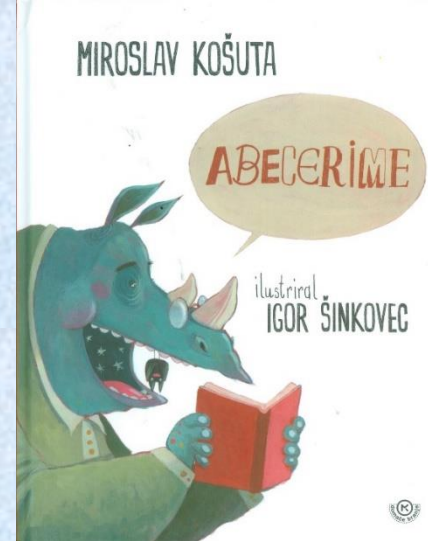
- načelo **demokracije**: vsak otrok naj pove, kako doživlja besedilo,
- načelo **vodenosti**: mentor branja s postavljanjem vprašanj in oblikovanjem bralnih nalog spodbuja poglobljanje doživetja,
- načelo **medbesedilnosti**: branje povezujemo s predhodnimi izkušnjami (tudi risankami, filmi...)

Izvedba bralnega dogodka

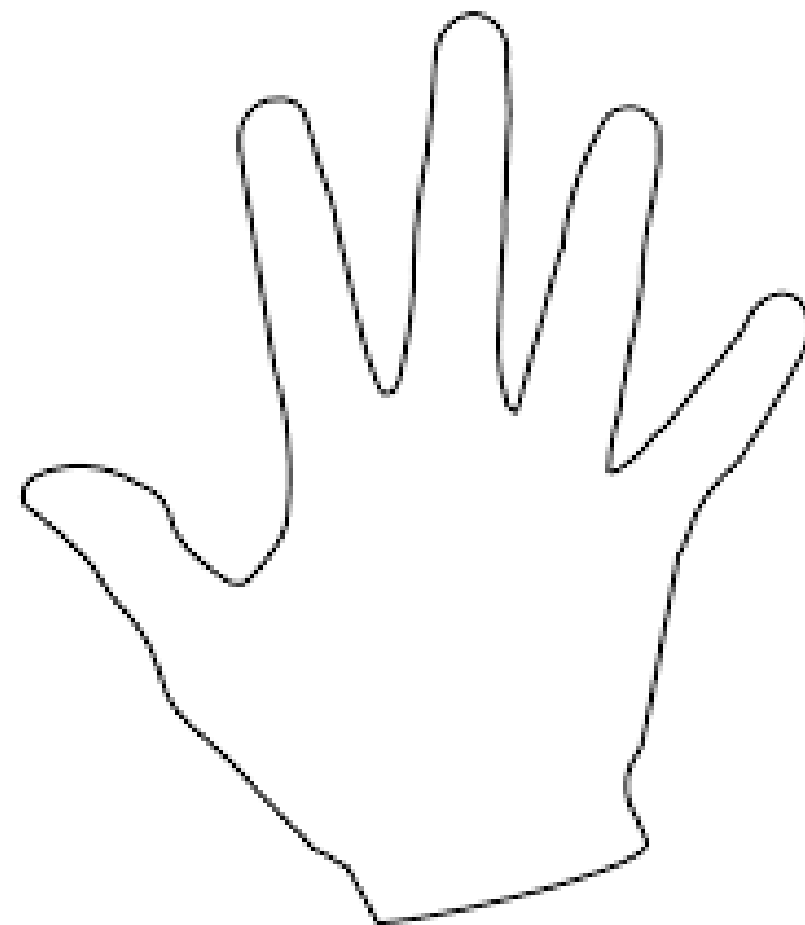
Kaj brati?

- **kakovost** besedila in ilustracij,
- **raznoverstnost** beriva:
 - umetnostna in neumetnostna besedila,
 - besedila različnih zvrsti in vrst (pesmi, pripovedi, lutkovna igra kot predstava),
 - pravljčna in realistična, nonsensna in problemska besedila.
- **Cilji:** razvijanje zaznavanja, razumevanja in vrednotenja leposlovja ter izražanja o njem.
- **Strategije:**
 - napovedovanje (**pred** branjem)
 - **med** branjem: razumevanje besedila: besedilne slike, književne osebe, dogajanje/zgodba (obnova, poustvarjanje), tema, prvine zgradbe in jezika (ključne in nenavadne besede, začetek in konec pravljice itn.), perspektiva (kako bi isto besedilo povedal kdo drug).
 - Aktualizacija (**po** branju).

Metoda petih prstov

- kaj se je zgodilo (v kakšnem vrstnem redu),
- kje se je zgodilo,
- kdo je bil tam
(kdo je bil udeležen),
- kdaj se je zgodilo,
- kako je prišlo do tega
(zakaj se je zgodilo).

Faze bralnega dogodka v vrtcu

- **Uvodna motivacija:**
 - napovedovanje vsebine na podlagi naslovnice,
 - poslušanje zvokov ali glasbe v povezavi z motiviko v besedilu,
 - pogovor na podlagi tematskih besed, osrednje podobe ali književnega junaka,
 - povezava sporočila besedila (npr. književne osebe) s stvarnostjo otrok.
- **Interpretativno branje besedila: G, P, H, I, R, B, D**
- **Pogovor o besedilu, vprašanja za razvijanje razumevanja in vrednotenja besedila:**
 - obnova besedila po ilustracijah,
 - opazovanje besedilnih podrobnosti, npr. pomena imen, oznak razpoloženj, zanimivih naslovov pesmi,
 - iskanje razlogov za ravnanje književnih oseb, npr. počutje izbrane osebe,
 - primerjava in vrednotenje ravnanja književnih oseb,
 - vrednotenje besedila kot celote: »**jaz-zgodbe**«: *Kako bi vi ravnali, če bi bili del zgodbe? Kako se mi počutimo, če...*
- **Nove naloge:**
 - vrednotenjsko ilustriranje besedila (npr. *Na obisku pri ...*),
 - obnova in uprizoritev besedila (z lutkami, ki jih izdelajo otroci iz preprostih materialov), pantomima in gibalne igre v povezavi z besedilom,
 - spreminjanje besedila (tudi »mešanica pravljic«),
 - besedne igre: rime, povezovanje besed istim začetnim ali končnim glasom, izdelovanje črk (in oblikovanje besed) iz plastelina, testa ipd.,
 - sestavljanje ključnih besed iz črk (razrezane besede), spontano pisanje po branju,
 - spoznavanje knjig s podobno temo (kot izhodišče za delo v prihodnje),
 - priprava spodbud in nalog za razvijanje družinske pismenosti.

Program *Ekošola*, knjižna in književna vzgoja ter (meje) interdisciplinarnost(i)

- **Cilji in dejavnosti:** *vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj v vsakodnevnem delu in učenju, okoljske aktivnosti*
- **Nevarnost:** podrejanje literarnega doživetja moralizmu, namen branja „povozi“ kakovost besedila
- Kakovost besedila: sporočilna kompleksnosti, mnogopomenskost
- Kakovost ilustracij: inovativnost, nestereotipnost, **esladnost,** **otročjost**
- Oton Župančič (1911): „Resničen je tisti mnogo ponavljani rek, da je iz slovstva za deco najboljše komaj dovolj dobro.“
- **Vzgoja sočutja, ne vsiljevanje naukov.** Ekokritika.

EKO KRALJ

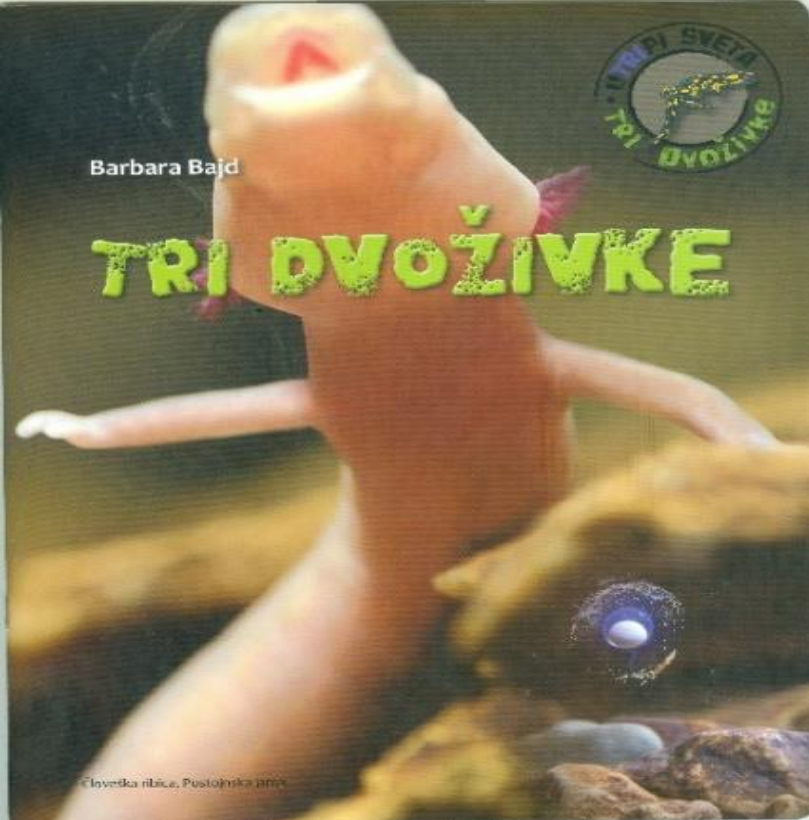
ILUSTRIRAL UROŠ HROVAT

Zato je modri Eko kralj izdal naslednji razglas:

»Po mojem kraljevem ukazu
boste odslej vsi pazili,
kaj boste v zemljo
in v zrak spustili.

Za naravo boste skrbeli:

- tako, da boste zemljo le
z naravnimi odpadki gnojili;
- nič po zraku, poljih, drevesih
in zelenjavi škropili;
- v ribnike, potoke in reke
ničesar razen rib spustili;
- pticam pozimi hrano natrosili
in
- čim več dreves zasadili.«

KAJ ZNAMO?

1.

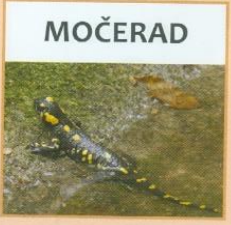
Na kateri fotografiji lahko vidiš povabilo na obisk Postojnske jame?

Kaj pa sporočajo druge slike?

2.

Poišči besede, ki vsebujejo črko Č.*

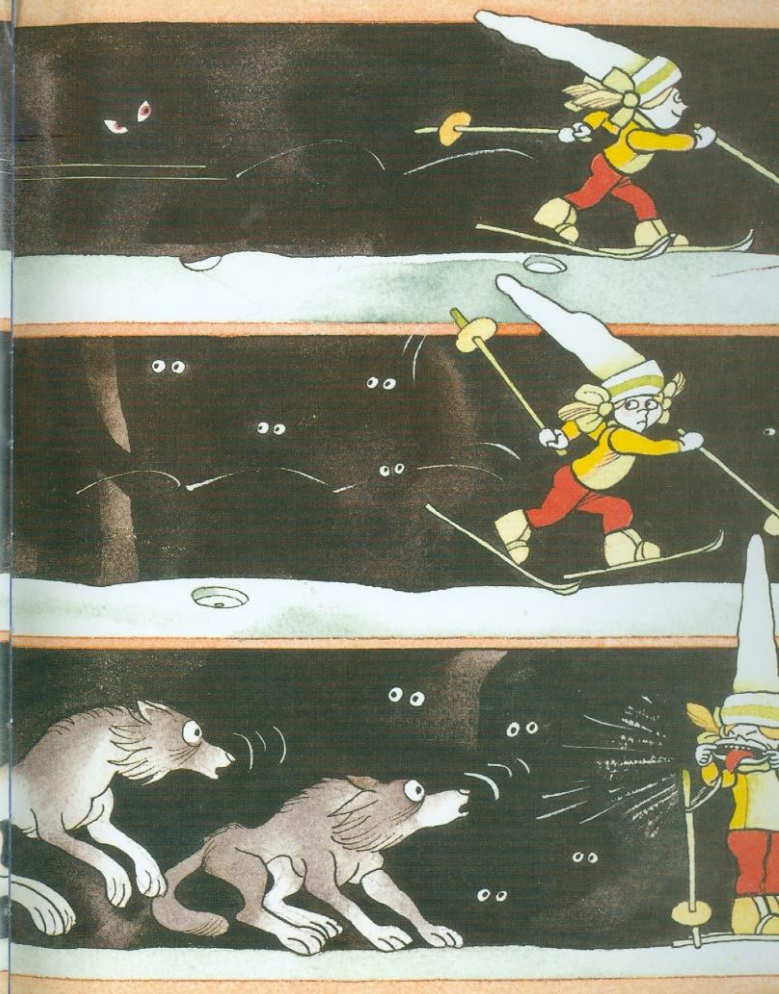
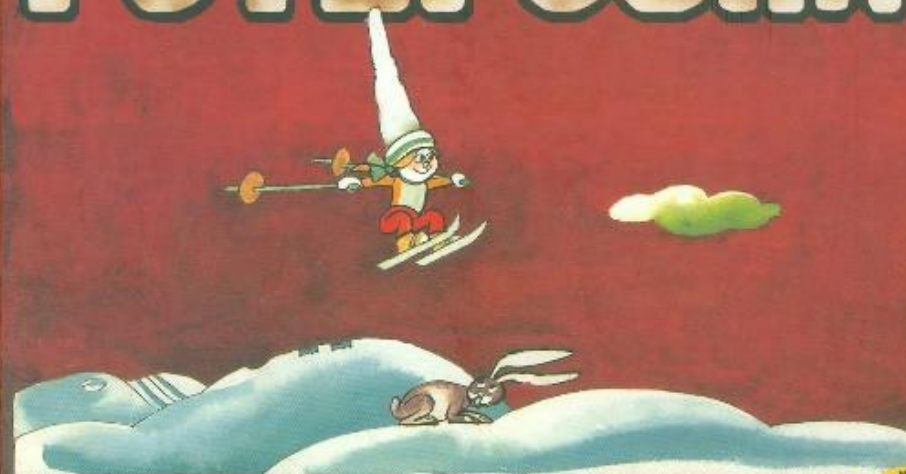

* Če otrok že zna brati, prebere be

Neumetnostno besedilo: spoznavanje novih besed, razumevanje »zgodbe«, tj. postopka (npr. razvoj žabe).
 »Življenjskost« besedila: prometni znaki, izkušnje z dvoživkami (urejena pripoved) ipd.

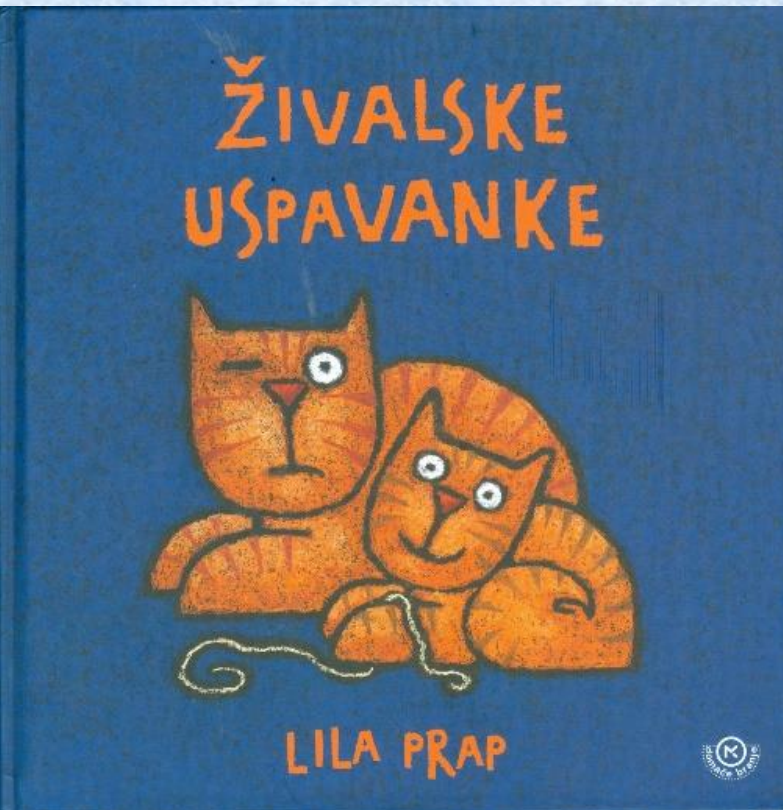
MARJAN AMALIETTI

MARUŠKA POTEPUŠKA

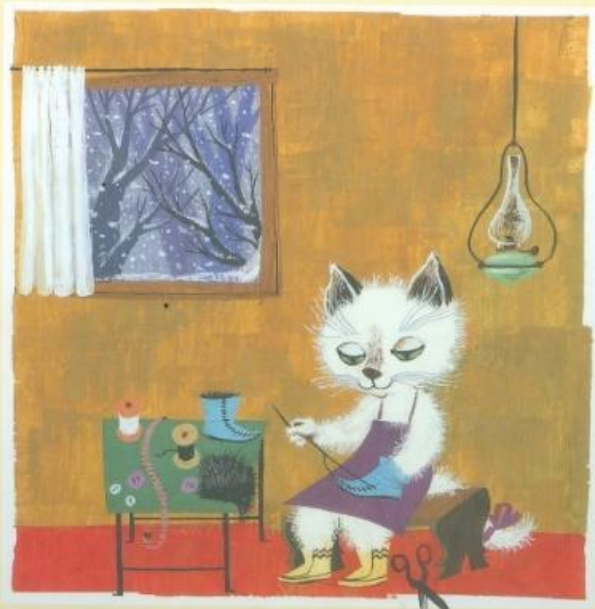
Slikanica brez besedila: izmišljanje zgodbe, lahko v skupini (ne poenotenje), opazovanje oseb in spremembe (Maruška, volkovi), iskanje vzroka za pot (tema: želja, dolgčas ...).

Uvodna motivacija: napovedovanje, šele nato „branje“. Podobno: naslovnica.
Opazovanje podrobnosti: prostor, oči, spreminjanje izrazov.

Avtorska slikanica: pred branjem: *uspavanka*, izraz obeh muck, kdo sta ...
Ilustracija, glas in črka (**S** kot kača), kdo govori pesem, kaj bi odgovoril sinek ...
Poustvarjanje (besedno in likovno): uspavanka za igračo, avto, mamó, očeta ...

ELA PEROCI

MUCA COPATARICA

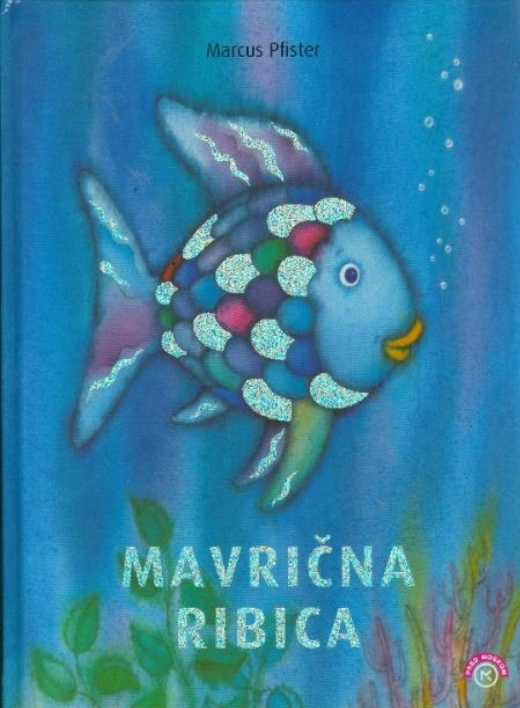
ILUSTRIRALA ANČKA GOŠNIK - GODEC

DANES SNEŽI IN MUCA COPATARICA ŠIVA COPATKE ZA OTROKE IZ MALE VASI. Z ZAJČJO KOŽO JIH BO PODLOŽILA, DA BODO TOPLEJŠI. KDO VE, ALI JIH BODO OTROCI POSPRAVILI, PREDEN BODO ŠLI SPAT?

Naj živi klasika! Ali jo beremo povsem ustrezno? Tema in odziv otrok. Napovedovanje vsebine in besedilne slike: zima, soba, muca, copatki. Obnova zgodb. Utemeljevanje razlogov za ravnanje KO. Konec: Kje je odgovor na zadnje vprašanje? Bobek pripoveduje. Podobna pravljica. Muca copatarica in ... Okrasimo copatke (obris, orientacija, vzorčki ...)

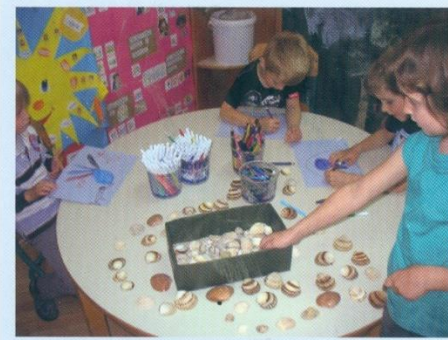

Kaj je **tema**?

Od ribice k morju in morskim junakom: risanka, pesmi o morju, ribice v pravljicah ...

Predopismenjevanje in poglobljanje doživetij, neverjetne možnosti:

http://www.mladinska.com/files/17155/Mavricna_ribica_v_nasem_vrtcu_Tanja_Hecl.pdf

Izdelovanje morja iz školjk

Mavrične ribice iz barvnega slanega testa

Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica, enota Sonček, starost otrok: 4-6 let. Mentorici: **Marjana Verhovnik**, vzgojiteljica, **Tea Žvegla**, pomočnica vzgojiteljice.

TVOJA PRAVIJICA: *Meduzin nastop*

»Meduza je šla nastopat in je slabo pela. Po nastopu je šla k hobotnici Oktopus in ta ji je povedala, da slabo poje. Hobotnica ji je rekla, da naj vadi petje. Potem je poskusila in je vadila in ji ni uspelo. Vadila je stokrat na dan. Pa še vedno ni imela posluha. Poskusila je z vsemi glasbili in uspelo ji je s flavto. Šla je na nastop in je dobila nagrado. Dobila je zlati pokal.«

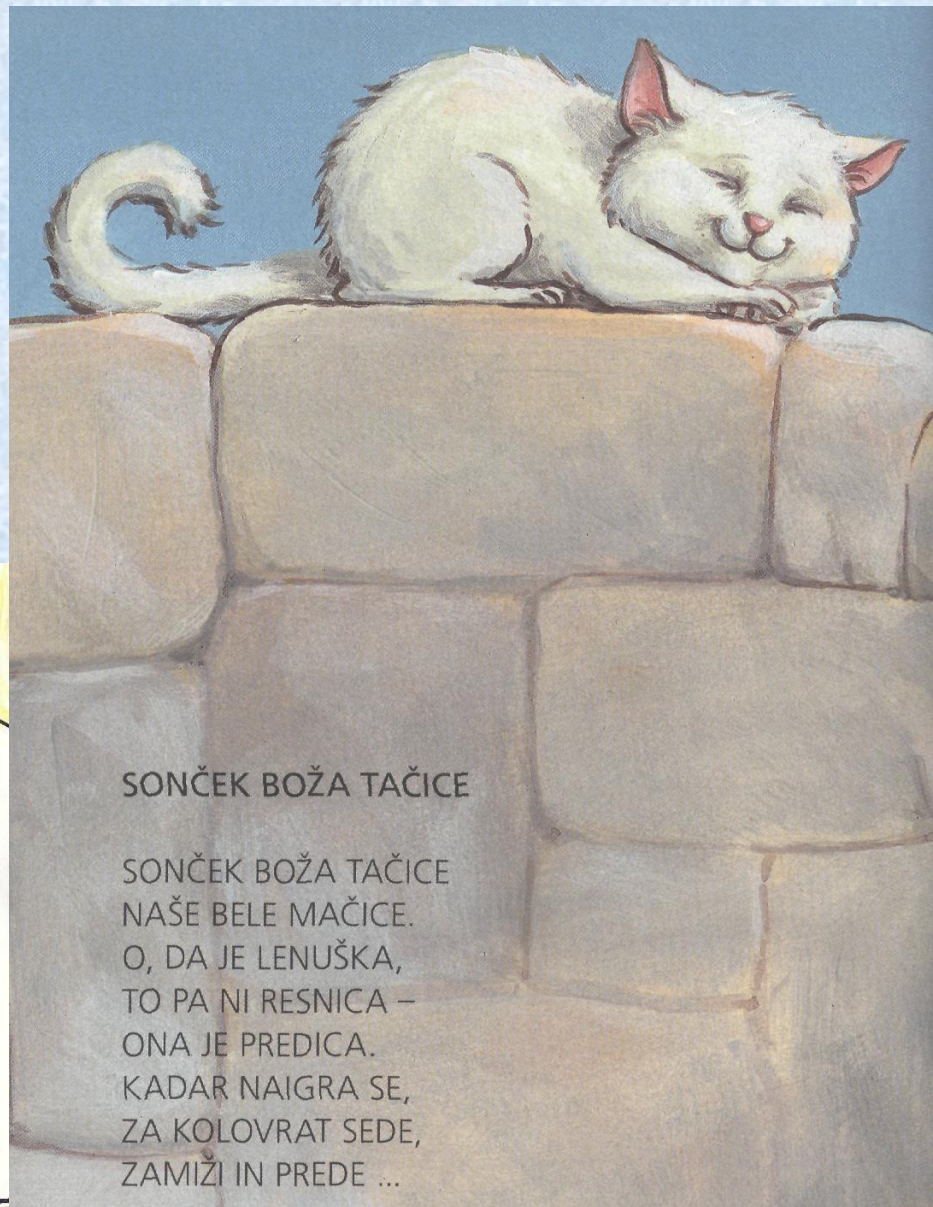
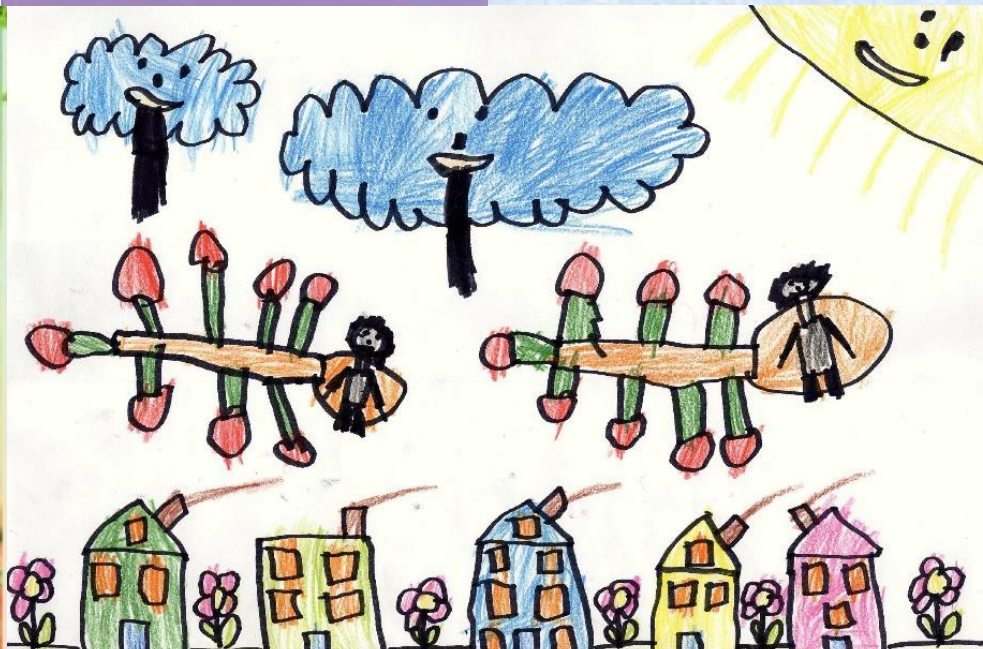
Matej, Vito, Marce!

Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica, enota Zgornja Polskava, starost otrok: 4-6 let. Mentorici: **Janja Leskovar**, vzgojiteljica, **Sara Kuster**, pomočnica vzgojiteljice.

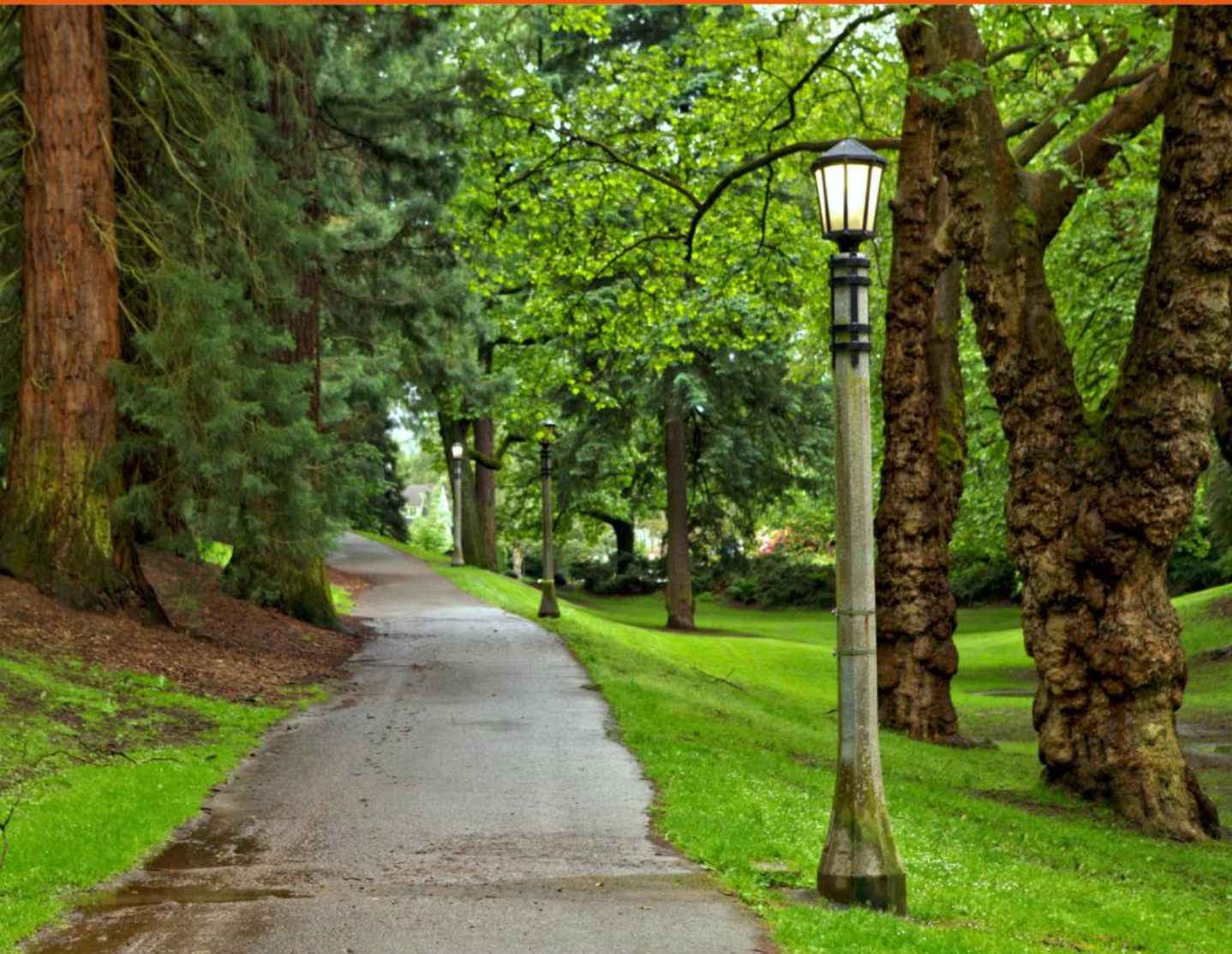
Pogumno naprej.

Otroci zmorejo več, kot si mislimo.

SONČEK BOŽA TAČICE

SONČEK BOŽA TAČICE
NAŠE BELE MAČICE.
O, DA JE LENUŠKA,
TO PA NI RESNICA –
ONA JE PREDICA.
KADAR NAIGRA SE,
ZA KOLOVRAT SEDE,
ZAMIŽI IN PREDE ...

*“Ko hodiš,
pojdi zmeraj do konca.
Spomladi do rožne cvetice,
poleti do zrele pšenice,
jeseni do polne police,
pozimi do snežne kraljice,
v knjigi do zadnje vrstice,
v življenju do prave resnice,
v sebi do rdečice čez eno in drugo lice.
A če ne prideš ne prvič, ne drugič
do krova in pravega kova,
poskusi: vnovič in zopet in znova.”*